

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos veikla 2024 metais

2024 metais Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos veiklai įtakos turėjo įvykiai ir datos, kurie buvo reikšmingi visai Lietuvai. Veiklos ritmą taip pat diktavo tebesitęsiantys statybos darbai istoriniuose Bibliotekos rūmuose. Tais metais LMAVB prasmingais darbais paminėjo Vilniaus vaivados ir LDK didžiojo etmono Mykolo Kazimiero Paco 400-ąsias gimimo metines. Gegužės 21 d. viešbutyje „Pacai“ LMAVB Rankraščių skyriaus mokslo darbuotoja istorikė dr. Justina Sipavičiūtė visuomenei pristatė virtualią parodą „Žydinti lelija ir spindintis perlas“, skirtą šiam reikšmingam jubiliejui.

Minėjome ne tik 400-ąsias Mykolo Kazimiero Paco gimimo, bet ir 350-ąsias jo kartu su Jonu Sobieskiu prie Chotino prieš turkus pasiektos pergalės metines. Šį reikšmingą įvykį lotyniškai parašyta herojine poema *Viešpaties dešinės galybė* įamžino Vilniaus jėzuitų akademijos profesorius Andriejus Grinkevičius. Knyga išėjo 1674 metais. Nuo šio įvykio praėjus 350 metų, birželio 5 d. tame pačiame viešbutyje „Pacai“ – buvusiuose Pacų rūmuose – surengtos naujo lietuviško Jokūbo Beneto ir Andriejaus Grinkevičiaus poemos *Viešpaties dešinės galybė* vertimo sutiktuvės. Kūrinį iš lotynų kalbos išvertė LMAVB direktorius dr. Sigitas Narbutas. Birželio mėnesį ši knyga dar buvo pristatyta buvusioje XVII–XIX a. Pacų grafystės sostinėje Jiezne, rugsėjo mėnesį – Kaune, buvusiuose Pacų rūmuose, šiandien visiems žinomuose kaip Maironio lietuvių literatūros muziejus, spalio mėnesį – Vilkaviškyje, dar vienoje Pacų atminimą prasmingai puoselėjančioje vietoje, o lapkričio 19 d. – Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje. Visi renginiai buvo gausiai lankomi.

2024 m. balandžio 11 d. Biblioteka sulaukė malonios staigmenos: ją pasiekė šilta J. E. Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos padėka už parodą „Nepažintas senųjų knygų pasaulis: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų paveldas Vilniaus bibliotekose“. Parodos atidarymo iškilmės surengtos 2023 m. lapkričio 22 d., o paskutinius lankytojus ji priėmė 2024 m. kovo 31 d. Parodoje buvo eksponuoti dokumentai, saugomi trijose didžiausiose Lietuvos bibliotekose: Mokslų akademijos Vrublevskių, Nacionalinėje Martyno Mažvydo ir Vilniaus universiteto. Parodą praturtino 5 videopasakojimai ir dvarų bibliotekų žemėlapis. Visuomenei buvo surengta nemažai paskaitų ir edukacinių renginių. Iš viso parodą aplankė, paskaitose ir edukaciniuose renginiuose dalyvavo daugiau kaip 10 tūkst. lankytojų. Susidomėjimą žadino ir ekskursijos po parodą (jų buvo pravesta 11), jose apsilankė 125 asmenys.

2024-ieji į Bibliotekos istoriją įeis kaip išskirtinio leidinio – Lietuvos patriarchui J. Basanavičiui skirtos bibliografijos antros dalies – išleidimo metai. Ši dalis savo apimtimi tokia didelė (7268 bibliografiniai įrašai), kad vos tilpo į 3 knygas. Bibliografijos leidybą iš dalies finansavo LR kultūros ministerija.

2024 m. buvo gautas dalinis Kultūros ministerijos finansavimas kitam reikšmingam projektui „M. K. Čiurlionio bibliografijos rengimas“. Nors medžiagos apie šį Lietuvos didžiavyrį yra labai daug, be to, ji saugoma įvairiose Lietuvos atminties institucijose, projektą ketinama baigti jau 2025 m.

Biblioteka 2024-aisiais sėkmingai surengė konkursą skulptūrinės kompozicijos „Žygimantas ir Barbora“ idėjai sukurti. Jį laimėjo skulptorius Gediminas Piekuras, kurio darbas išsiskyrė drąsa ir didžiuliu įtaigumu, kalbant apie amžinybę.

Kaip ir visoms akademinėms Lietuvos bibliotekoms, 2024 m. Vrublevskių bibliotekai buvo reikšmingi tuo, kad įstaigoje buvo sėkmingai įdiegta pažangi bibliotekinių paslaugų platforma ALMA. Ją diegiant, Bibliotekos darbuotojų pečius griūte užgriuvo didžiulis darbų kalnas: studijos, mokymai, bandymai, testavimas. Visiems teko tobulinti ir anglų kalbos žinias. Nors sunkumų būta daug, tačiau Bibliotekos darbuotojai juos garbingai atlaikė ir net išugdė dvi šios sistemos ekspertės, o jos surengė mokymus ne tik bendradarbiams, bet ir kitų Lietuvos bibliotekų specialistams. Katalogų skyriaus vedėja Rūta Smažinienė rengė katalogavimo modulio, o Komplektavimo skyriaus vedėjos pavaduotoja Ana Vencloviene – komplektavimo modulio diegimo mokymus. Sėkmingai pereiti nuo ALEPH informacinės sistemos prie platformos ALMA Bibliotekai padėjo didelė LMAVB darbuotojos Nijolės Kolesinskienės patirtis.

Viso to Bibliotekos kolektyvas pasiekė nelengvomis sąlygomis. Įstaiga veikia, joje vykstant kapitalinio remonto darbams. Ypač nelengva buvo 2024-ųjų pradžia. Statyboms gavus palyginti su ankstesniais metais didelį finansavimą (per 5 milijonus eurų), generalinis rangovas „Panevėžio statybos trestas“ paprašė atlaisvinti visas Bibliotekos rūmų patalpas. Tam buvo pasiruošta. Dar 2023-ųjų pabaigoje buvo sutarta dėl dviejų skyrių įkurdinimo LMA patalpose, o kitiems skyriams iki 2024-ųjų vasaros teko susispaudus dirbti pertvarkytame priestate, kur buvo įkurdintos ir dvi laikinos skaityklos. 2024 m. gegužę atsilaisvino numatytos nuomoti patalpos Turto bankui priklausančiame pastate A. Juozapavičiaus gatvėje, tad ten persikėlė Komplektavimo bei Katalogų skyriai, Knygos muziejus ir dalis Direkcijos darbuotojų.

Nors laikinai įrengtos skaityklos priestato patalpos nėra didelės, bet jų vieta, šviesos, matomos praeinantiems pro gražiai sutvarkytą, o vasaros metu ir meno kūriniais papuoštą kiemelį, masina praeivius užsukti į pertvarkytą Bibliotekos dalį. Ne vienas iš jų 2024 m. tapo Vrublevskių skaitytoju. Baigiantis metams nustatyta, kad dirbant nelengvomis sąlygomis, buvo pasiekta neblogų rezultatų ir kituose veiklos baruose.

Informacijos išteklių komplektavimas

2024 m. pagrindinis Bibliotekos fondas buvo papildytas 12 784 dokumentais (2023 m. – 10 541), iš jų 1 617 rankraščių (2023 m. – 385). Šie pokyčiai matyti 1 lentelėje.

1 lentelė. LMAVB dokumentų fondo pokyčiai

Fondo pavadinimas	2023-12-31 fiz. vnt.	Gauta fiz. vnt.	Nurašyta fiz. vnt.	2024-12-31 fiz. vnt.
Pagrindinis	3 257 558	12 784	7 601	3 262 741
Grupuojamųjų dokumentų	687	13	91	609
Atsargos	415 478	–	–	415 478
Mainų	16 537	1 792	902	17 427
Iš viso:	3 690 260	14 589	8 594	3 696 255

Didžiausią naujų spaudinių dalį, net 31,6 proc., sudaro nemokamai gauti spaudiniai (parama bei dovanos), 26,8 proc. – knygų mainų būdu gautieji, o privalomasis egzempliorius – 26 proc. Pastarąjį sudarė 2 903 egz., jie nukreipti į Pagrindinį fondą. Knygų mainai išliko mažai pakitę: 2024 m. gauta 2 997 fiz. vnt. už 97 832,77 Eur, o partneriams išsiųsta 902 fiz. vnt. už 11 652,87 Eur.

Dėl Rusijos karo Ukrainoje nuo 2022 m. vasario 24 d. mainai su Rusijos ir Baltarusijos partneriais sustabdyti, tačiau keletas partnerių iš šių šalių 2024 m. visgi atsiuntė pavienių leidinių. Į Ukrainą Biblioteka leidinius siuntė, nepaisydama karo padėties. Iš kitų užsienio partnerių nuolat leidinius siuntė tik Estijos kolegos.

2024 m. Biblioteka suteikė skaitytojams pastovią prieigą prie 22 duomenų bazių (DB), iš kurių 14 buvo prenumeruotos, 2 nupirktos, o 6 gautos nemokamai. 2025 m. Lietuvos bibliotekoms vėl bus suteikta Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) parama DB prenumeratai, tad LMAVB prenumeruos tik 13 DB. Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos surinkta ekspertų grupė nusprendė Bibliotekai nebeskirti paramos *ARSTOR Digital Library* prenumeratai dėl lėšų trūkumo ir per mažos šios DB panaudos Bibliotekoje.

Rankraščių skyriaus rinkiniai 2024 m. buvo papildyti 6 naujais fondais (2023 m. – 3): F455 – Nijolės Dirvianskytės, F456 – Arvydo Anušausko, F457 – Vaišnorų, Vilkių ir Leviškų, F458 – Vilniaus pedagoginio universiteto (VPU) Istorijos fakulteto muziejaus, F459 – Stasio ir Marijos Nijolės Stačiokų ir F460 – Krescencijaus Antano Stoškaus. Nijolė Dirvianskytė (g. 1944 m. Sakučių kaime, dab. Šilutės rajone, gyvena Vilniuje) – chemikė, gamtos mokslų daktarė, naiviojo meno atstovė. Arvydas Anušauskas (g. 1963 09 29 Vilniuje) – istorikas, politikas ir visuomenės veikėjas, humanitarinių mokslų daktaras. Stasys Stačiokas (1937 m. rugpjūčio 25 d. Alytuje – 2020 m. gegužės 11 d. Vilniuje) – teisininkas, politikas ir visuomenės veikėjas. Krescencijus Antanas Stoškus (g. 1938-09-18 Vadžgiryje, Raseinių apskr.) – meno ir kultūros filosofas, humanitarinių mokslų daktaras. VPU Istorijos fakulteto muziejus veikė 1944–2009 metais, o jo fondą sudaro visų veiklos metų dokumentai.

Vartotojų aptarnavimas

2024-aisiais užregistruoti 455 nauji skaitytojai. Biblioteka dabar turi 5 296 registruotus vartotojus, jie per metus Bibliotekoje apsilankė 22 585 kartus, ir tai yra gerokai daugiau, nei 2023-aisiais (19 635). Išduoties rodikliai 2024 m. taip pat išaugo: per metus išduota 54 609 dokumentų (2023 m. – 53 471). Ypač išduotų dokumentų skaičius padidėjo Retų spaudinių skyriuje: 2023 m. šio skyriaus lankytojams pateikta 16 036 dokumentų, o 2024-aisiais – net 21 413. Liepos mėnesį Bibliotekoje patvirtinus savarankiško dokumentų fotografavimo tvarką, skaitytojai gausiai naudojosi šia galimybe ir tuo pačiu pateikė daugiau užsakymų.

Įvertinusi visos didelės Bibliotekos bendruomenės pageidavimus, taip pat naudingą kolegų iš kitų atminties institucijų patirtį bei jų taikomas panašias tvarkas, 2024 m. liepos 16 d. direkcija patvirtino „Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomų dokumentų fotografavimo savarankiškai tvarkos aprašą“. Nuo tos dienos skaitytojai gali savo asmenine fotografavimo įranga nemokamai nusifotografuoti dalį tyrimams reikalingų dokumentų, saugomų Pagrindiniame fonde, taip pat Rankraščių ir Retų spaudinių skyriuose.

2024 m. Bibliotekoje apsilankė kiek mažiau užsienio šalių tyrėjų – 169 (2023 m. – 185). Statistiniai Bibliotekos lankymo duomenys pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Užsienio šalių mokslininkų lankymasis LMAVB

Šalis	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Lenkija	32	63	97	141	130
Baltarusija	8	3	10	17	11
Rusija	1	1	2	1	1
Vokietija	0	2	10	6	7
JAV	0	1	3	2	2

Italija	2	1	4	1	4
Didžioji Britanija	1	0	2	1	1
Prancūzija	0	0	1	1	3
Švedija	0	1	0	0	0
Latvija	0	0	1	1	3
Singapūras	1	0	0	0	0
Čekija	0	0	7	2	0
Ispanija	1	0	0	0	0
Šveicarija	0	1	0	0	0
Ukraina	1	0	0	0	3
Japonija	0	0	0	3	1
Izraelis	0	0	1	0	0
Estija	0	0	2	0	0
Austrija	0	2	0	2	1
Australija	0	0	0	3	0
Nyderlandai	0	0	0	1	0
Belgija	0	1	2	0	0
Suomija	0	0	1	1	0
Norvegija	0	0	0	1	0
Danija	0	0	0	1	1
Vengrija	0	0	0	0	1
Iš viso:	47	76	143	185	169

Lygia greta vartotojams buvo teikiamos ir įvairios elektroninės paslaugos. Jų statistiniai duomenys pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Elektroninės paslaugos

	2023 m.	2024 m.
LMAVB tinklapio vartotojai:		
– vartotojų skaičius	30 692	16 003
– lankymosi skaičius	229 846	152 163
Katalogų ir duomenų bazių vartojimas:		
Paieškų skaičius:	120 168	133 936
– bendrasis katalogas	82 886	94 002
– rankraščių katalogas	37 282	39 934
Elektroninio archyvo (DSpace) vartojimas:		
– registruotų vartotojų	3 710	4 195
– lankymosi skaičius	3 065	3 514
– paieškų skaičius	5 058 407	4 982 780
– visateksčių dokumentų atsisiuntimų skaičius	8 562 723	4 825 970

Įvairiuose kataloguose gausėjo informacijos apie Bibliotekos išteklius. Šie duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Įrašų skaičius kataloguose ir DB (iš viso)

Katalogas	Įrašų skaičius
Bendrasis katalogas (mabo1)	466 342
Rankraščių katalogas (mabo4)	89 309
Bibliografijos katalogas (mabo5)	54 064
Bibliografijos katalogas (mabo8)	24 780
Autoritetinių įrašų DB (lbt11)	6 453
Skaitmeninis archyvas (DSpace)	31 129
Bendras DB įrašų skaičius	672 077
Egzempliorių skaičius	1 445 144

2024-aisiais skaitmeniniame LMAVB archyve buvo talpinami įvairūs dokumentai, taip pat redaguoti arba papildyti anksčiau įkeltų įrašų metaduomenys. Sukurta 378 įrašai su skaitmeniniais dokumentais ir 733 įrašai ilgalaikiam dokumentų saugojimui XX saugykloje. Programuotojas Rytis Leviška patobulino ir išplėtė skaitmeninių vaizdų ir metaduomenų kėlimo į skaitmeninį archyvą programos funkcionalumą, pradėjo rengti programos naudojimo instrukciją. Dar jis sukūrė paprogramę, kuri padėjo skaitmeninio archyvo įrašuose įkeltas ALEPH nuorodas pakeisti į bibliotekinių paslaugų platformos (BPP) ALMA nuorodas. Jo ir jo kolegų darbus atspindi 5 ir 6 lentelėse pateikti duomenys.

5 lentelė. Bendroji skaitmeninio archyvo (DS) statistika

	Iš viso iki 2022-12-31	Iš viso iki 2023-12-31	Iš viso iki 2024-12-31	Per 2024 metus
Rinkinių ir kolekcijų	845	851	922	71
Dokumentų	28 803	30 018	31 129	1 111
Registruotų vartotojų (be darbuotojų)	3 170	3 710	4 195	485
Lankymosi (registruotų vartotojų prisijungimų) skaičius	21 446	24 511	28 025	3 514

6 lentelė. Skaitmeninio archyvo (DS) rinkinių sudėtis

Rinkiniai	Iš viso iki 2022-12-31	Iš viso iki 2023-12-31	Iš viso iki 2024-12-31	Per 2024 metus
LMT finansuotų leidinių	44	44	44	0
Bibliotekos leidinių	491	523	538	15
Dokumentų medžiagų ir įrašų tyrimų	278	278	278	0
Skaitmeninta Bibliotekos fondo dokumentų	3 228	3 563	3 848	285
Skaitmeninta rankraščių	8 745	8 893	8 971	78
Tarnybinis archyvas	16 017	16 717	17 450	733
Iš viso dokumentų:	28 803	30 018	31 129	1 111

Dėl statybos darbų Komunikacijos skyriui buvo sudėtinga susitikimus su skaitytojais rengti Bibliotekoje, todėl buvo kuriami vaizdo pasakojimai (5), vaizdo paskaitos (10), knygų pristatymai (3), parengta vaizdo interviu (5) ir virtualių parodų (4). 7 renginiai įvyko įvairiose kitose vietose. Šie duomenys atsispindi 7 lentelėje.

7 lentelė. Socialinių tinklų veiklos rodikliai

Interneto svetainės skiltis „Minčių galerija“	11 interviu	
Socialinis tinklas „Facebook“	240 įrašų, atspindinčių Bibliotekos fondus ir veiklas	Vartotojų skaičius per metus augo nuo 6 735 iki 7 367
Socialinis tinklas „Instagram“	215 įrašų, 40 istorijų	821 sekėjas
Socialinis tinklas „Youtube“	29 vaizdo įrašai	15 824 peržiūros, 623 prenumeratoriai
Garso įrašų platforma „Spotify“	27 garso įrašai	314 perklausų, 15 prenumeratorių

Dar vieną svarbią Bibliotekos vartotojų aptarnavimo formą sudaro konsultacijos ir atsakymai į užklausas. Pastarųjų būna įvairių; jos gaunamos tiek žodžiu, tiek raštu. Iš viso 2024 m. Bibliotekos skyriai sulaukė 4 022 bibliografinių užklausų: 2 508 žodinių ir 1 514 raštiškų (2023 m. – 3 889: 2 301 žodinių ir 1 588 raštu).

Sudėtingų raštiškų užklausų sulaukė Rankraščių (528) ir Retų spaudinių (51) skyriai, jos buvo susijusios su šiuose skyriuose saugomais dokumentais.

Tyrėjų informacinio aptarnavimo skyrius tradiciškai atlieka didžiulį darbą, teikdamas tyrėjams bibliometrines konsultacijas su citavimo rodikliais. Šios veiklos 2024 m. duomenys atsispindi 8 lentelėje.

8 lentelė. Bibliometriniai tyrimai

Mokslinių publikacijų iš „Clarivate Analytics Web of Science“ (CA WoS) duomenų bazės su žurnalų kvartilėmis ir citavimo rodikliais pateikimas	71 sąrašas 15 sąrašų	A. Trumpienė J. Stankevič
Gamtos tyrimų centro tyrėjų 2024 metų publikacijų sąrašas iš CA WoS duomenų bazės su žurnalų kvartilėmis ir citavimo rodikliais	160 publikacijų	A. Trumpienė
Svarbiausių Gamtos tyrimų centro tyrėjų 2014–2024 m. publikacijų bibliografinis sąrašas	457 įrašai	A. Trumpienė
Konkrečių autorių mokslinių publikacijų iš CA WoS duomenų bazės su žurnalų kvartilėmis ir citavimo rodikliais pateikimas, palyginimas su „Google Scholar“ įrankio „Publish or Perish“ paieškos rezultatais	14 sąrašų	E. Šegždienė

Informacijos išteklių tvarkymas

2023 m. Bibliotekoje sudaryta BPP ALMA diegimo darbo grupė tęsė darbą ir 2024 metais. Grupės pasitarimuose (38 nuotoliu) svarstyta migravimo proceso, duomenų tvarkymo, duomenų migravimo formų pildymo, sistemos konfigūravimo formų pildymo, migravusių duomenų testavimo, ALEPH esančių duomenų taisymo, autoritetinių duomenų migravimo, mokymų organizavimo ir kiti aktualūs klausimai. Tačiau didžioji darbų dalis, diegiant BPP ALMA, teko Informacinių sistemų skyriui. Kadangi per 2024-uosius duomenys iš BIS ALEPH į BPP ALMA buvo keliami dukart, šio skyriaus darbuotojai turėjo testuoti, ar visi duomenys (komplektavimo, vartotojų, katalogų įrašų) buvo teisingai perkelti, ar tinkamai veikia komplektavimas, katalogavimas ir vartotojų aptarnavimas, ar funkcionali vartotojo aplinka. Rytis Leviška kūrė testines skaitmenines kolekcijas BPP ALMA, konfigūravo vartotojams siunčiamų pranešimų tekstus, taip pat užsakymo lapelio programos kodą. Nijolė Kolesinskienė, Ramutė Grabauskienė, Sigita Kasiliauskienė dalyvavo „eLABa“ ALMA diegimo ekspertų grupių veikloje, nuotoliniuose „Ex Libris“ atstovų pristatymuose, nuotoliniuose pasitarimuose su KISP atstovais ir LMAVB specialistais. Šie darbuotojai testavo perkeltus duomenis, nagrinėjo ir koregavo duomenų migravimo formas, bendravo su „Ex Libris“ ekspertais, sistemoje „Basecamp“ teikė klausimus ir prašymus dėl nustatymų konfigūravimo. Kad galėtų administruoti BPP ALMA ir „Primo VE“, 2024 m. spalio 14 d. R. Grabauskienė išlaikė testą ir įgijo virtualiosios bibliotekos „Primo VE“ administravimo sertifikatą, o lapkričio 14 dieną – BPP ALMA administravimo sertifikatą. Nuo spalio vidurio buvo sustabdytos visos BIS ALEPH katalogavimo ir komplektavimo veiklos, nes visi duomenys nuolatiniam darbui buvo keliami į BPP ALMA. Nuo lapkričio 29 d. visas vartotojų aptarnavimas, katalogavimas ir komplektavimas vykdomas tik BPP ALMA.

Nežiūrint šių su ALMA susijusių darbų, Bibliotekoje dokumentų tvarkyba vyko įprastu ritmu: per metus sukataloguoti 1 069 pavadinimai, susistemintas 9 701 dokumentas, sudalykinti 3 376 leidiniai, sunorminti 2 495 vardai, 4 542 nauji leidiniai įrašyti į elektroninį katalogą, suredaguoti 16 579 jo įrašai (579 įrašais daugiau, nei planuota).

Mokslinis darbas

Dėl stovybos vienas veiklas Bibliotekai teko stabdyti, o kitos įgavo naujų formų, jų apimtys išaugo. Pirmiausia tai pasakytina apie mokslo tiriamuosius ir sklaidos darbus. Jų baras 2024 m. apėmė 32 mokslo tyrimų temas. 2024-aisiais 13 Bibliotekos mokslo daktarų ir keli kiti tyrėjai parašė 17 mokslinių straipsnių, parengė ir perskaitė 19 pranešimų tarptautinėse ir vietinėse konferencijose, paskelbė 24 publikacijas, išleido 4 leidinius, surengė 12 seminarų, taip pat dalyvavo 4 projektuose.

2024 m. lapkričio 7 d. Lietuvos mokslo tarybos (LMT) svetainėje buvo paskelbti oficialūs 2023 metų universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslo veiklos vertinimo rezultatai. Mokslo (meno) veiklos rezultatų vertinimo sistemai „Vieversys“ teikta 10 Bibliotekos mokslininkų ir tyrėjų darbų: 6 humanitarinių mokslų (23,6 taškai) ir 4 socialinių mokslų publikacijos (8 taškai). Daugiausia balų gavo bibliografija (14,6 taškai), dar 4 straipsniai įvertinti po 2 balus. Šie rezultatai atsispindi 9 lentelėje.

9 lentelė. Bibliotekos mokslo darbų vertinimas

Publikacijų rūšis	Mokslo kryptis	Išskaityti darbai	Neįskaitytos publikacijos	Įvertis taškais	Pastabos
Taikomojo mokslo darbas	H005	1	–	14,6	
Straipsnis recenzuojamame leidinyje	H004	2	–	4	
Straipsnis recenzuojamame leidinyje	H005	3	1	5	Įvertinta, bet neįskaityta dėl teikiamų darbų limitu
	Iš viso H	5	1	23,6	
Straipsnis recenzuojamame leidinyje	S008	4		8	
	Iš viso S	4		8	

2024 m. LMAVB išleido:

1. Jurkevičius, Andrius. *Ruskie dokumenty wielkich ksiązqt litewskich Aleksandra Jagiellończyka i Zygmunta Starego, przechowywane w archiwach oraz bibliotekach wileńskich: publikacja poświęcona jubileuszowi 700-lecia Wilna = Lietuvos didžiųjų kunigaikščių Aleksandro Jogailaičio ir Žygimanto Senojo rusėniški dokumentai, saugomi Vilniaus archyvuose ir bibliotekose: skiriama Vilniaus 700 metų jubiliejui*. Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2024. 325 p. ISBN 9788366137837. [Indėlis: 1,000] [M. kr.: H 005].

2. Benetas, Jokūbas; Grinkevičius, Andriejus. *Viešpaties dešinės galybė*: [herojinė poema]. Iš lotynų kalbos vertė Sigitas Narbutas. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2024. 94 p.: faks., portr. ISBN 9789986498858. [Indėlis: 1,000] [M. kr.: H 004].

3. Jonas Basanavičius: bibliografijos rodyklė. D. 2, Jono Basanavičiaus gyvenimas ir veikla. T. 1–3. Sudarė: Giedrė Miknienė, Vaida Juodėnienė, Eglė Paškevičiūtė-Kundrotienė; [medžiagą rinko ir leidinių rengė Jadvyga Kulikauskienė ir 7 kiti]. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2024. 1491 p. ISBN 9789986498667. [Indėlis: 0,910] [M. kr.: H 005].

Metų pabaigoje parengtas ir į spaudą atiduotas naujas leidinio *LMA Vrublevskių bibliotekos darbai* tomas (atsakomoji redaktorė dr. Daiva Narbutienė).

Per praėjusius metus Bibliotekos darbuotojai atliko nemažai svarbių projektinių darbų. Mokslinės informacijos skyrius toliau rengė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio bibliografiją (projektas „M. K. Čiurlionio bibliografijos rengimas“, iš dalies finansuotas Lietuvos kultūros ministerijos pagal 2024-02-27 sutartį nr. VSR-127, vadovė dr. Giedrė Miknienė). 9 kelių skyrių darbuotojai plūšėjo, rengdami tarptautinę duomenų bazę „Lituanistika“ (naujo darbų etapo veiklas pagal sutartį finansavo LMT, vadovė N. Kolesinskienė). Kelios dešimtys įvairių skyrių darbuotojų dalyvavo, diegiant naują BPP ALMA (darbus per VU finansavo ŠMSM; jungtinės valdymo grupės narė buvo ir dr. Rima Cicėnienė, LMAVB grupės vadovė N. Kolesinskienė). Taip pat pernai buvo parengtas projektas „Parodos katalogo *Nepažintas senųjų knygų pasaulis: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų paveldas Vilniaus bibliotekose* leidyba“ (vadovė dr. R. Cicėnienė). Finansavimą 2025 metams jam skyrė Lietuvos kultūros taryba.

Iki statybos darbų pradžios rūmų erdvėse būdavo parengiama daug įdomių teminių bei personalinių parodų. Rūmus perėmus statybininkams, ši veikla įgavo naujų pavidalų: 2024 m. parengta 17 virtualių parodų, trys iš jų skelbtos su versija anglų kalba. Dar trys parodos ekspozicijos

nuotos mokslo institutuose (Gamtos tyrimų centre ir Lietuvos kultūros tyrimų institute). Paroda „Nepažintas senųjų knygų pasaulis: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų paveldas Vilniaus bibliotekose“ buvo surengta LNDM Vilniaus paveikslų galerijoje, o paroda „Konstantino Prošinskio fenomenas: grybų piešiniai“ rodyta VU Kairėnų botanikos sode.

Bibliotekos darbuotojai mokslinių tyrimų rezultatus garsino įvairiose tarptautinėse mokslinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje. Rankraščių skyriaus darbuotoja dr. J. Sipavičiūtė 2024 m. rugsėjo 24–28 d. dalyvavo 36-ajame tarptautiniame genealogijos ir heraldikos mokslų kongrese Bostone (JAV). Ji perskaitė du pranešimus: „Coats of Arms Coming to the Grand Duchy of Lithuania from Abroad in the 16th–18th Centuries“ ir „Lithuanian Community in Lawrence, Massachusetts (USA) and its Genealogical Research“.

2024 metų spalio 9–12 dienomis Matenadarane, Šv. Mesropo Maštoco senųjų rankraščių institute, surengtas 13-asis tarptautinis seminaras „Faces of Memory“. Jame Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriaus darbuotoja dr. Aušra Čiuladienė perskaitė pranešimą „The red Paint Characterization in the Manuscripts from the Grand Duchy of Lithuania“.

2024 m. rugsėjo 19 d. Kraslavos mokslo ir meno muziejuje surengta tarptautinė mokslinė konferencija „Platerių giminė Latgalos istorijoje“. Platerių Kraslavą ir Vrublevskių biblioteką sieja šimtmečio senumo saitai. Apie tai pranešimą konferencijoje perskaitė Retų spaudinių skyriaus darbuotoja dr. D. Narbutienė.

Paskutinę lapkričio savaitę tarptautine konferencija Rygoje buvo pagerbtas pirmasis Rygos spaustuvininkas Mikalojus Molinas (Mollinus, Molijns, m. 1625). Į konferenciją gausiai atvyko specialistų iš Belgijos, Nyderlandų, Jungtinės Karalystės, Lenkijos, Švedijos, Estijos ir kitų valstybių. Lietuvai atstovavo ir pranešimus toje konferencijoje perskaitė dr. Gita Drungilienė ir dr. Sigitas Narbutas.

2024 m. rugsėjo 11–13 d. Vilniaus universiteto bibliotekoje vyko Europos mokslinių bibliotekų konsorciumo (*The Consortium of European Research Libraries*, CERL) rinkinių apsaugos darbo grupės 6-oji vasaros stovykla. Šių metų programa „Nėra paprasta padėti knygą į lentyną“ kvietė kalbėti dviem itin svarbiomis temomis: kolekcijų saugumo ir skaitytojų aptarnavimo. Seminare dalyvavo 37 dalyviai iš 15 šalių. Apie Bibliotekos darbą statybos darbų metu dalyviams papasakojo dr. R. Cicėnienė.

2024 m. birželio 3–5 d. Estijos knygrišių-dizainerių asociacijos kvietimu Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriaus restauratorės Edita Keršulytė ir Gražina Smaliukienė dalyvavo seminare „Vytiniai kaptalai Viduržemio jūros rytinio regiono knygrišystės tradicijoje“. Seminarą vedė Bizantijos kultūros centro muziejaus Salonikuose knygų konservavimo skyriaus vadovas dr. Georgijas Būдалис (Georgios Boudalis).

Kolegos iš Palenkės Lukašo Gurnickio bibliotekos pakvietė pristatyti 2024 m. išleistą dr. A. Jurkevičiaus dvikalbę monografiją *Lietuvos didikų kunigaikščių Aleksandro Jogailaičio ir Žygimanto Senojo rusėniški dokumentai, saugomi Vilniaus archyvuose ir bibliotekose*. Pristatymas vyko Balstogėje gruodžio 4 d.

2024-aisiais darbuotojai ne tik garsino Bibliotekos vardą svetur, bet ir vietoje priėmė nemažai garbingų svečių. Liepos 10 d. įstaigą vizitu pagerbė J. E. Japonijos ambasadorius Lietuvoje Ozakis Tetsus. Garbų svečių lydėjo sekretorė kultūros reikalams Vatanabė Sačijo (Watanabe Sachiyo) ir ambasados darbuotoja Seto Haruka. Šeimininkai svečiams papasakojo apie pasirengimą kitąmet minėti 150-ąsias M. K. Čiurlionio gimimo metines, taip pat padėjo už pagalbą, renkant žinias apie Čiurlionį Japonijoje.

Rugsėjo 6 d. Biblioteką aplankė rašytojas Mykolas Giedraitis (Michal Graham Dowmont Giedroyc) su žmona Dorotėja ir sūnumi Janu, taip pat LMA prezidentas akad. Jūras Banys ir keli Prezidiumo darbuotojai. Giedraičiai Bibliotekai perdavė šeimos dovaną: kelias dešimtis dailės

kūrinių, muziejinių vertybių ir raštijos paveldo objektų. Bibliotekos direktorius svečiams papasakojo apie rengimąsi Lietuvoje paminėti 600-ąsias pal. Mykolo Giedraičio gimimo metines, aptarė galimybes ir būdus pagarsinti kitus iškilus šios giminės atstovus, pirmiausia vysk. Merkelį Giedraitį.

Rugsėjo 10 d. Biblioteką aplankė grupė vokiečių kultūros darbuotojų iš Oitino valstybinės bibliotekos draugų bendrijos ir Homero vertėjo į vokiečių kalbą Johanno Heinricho Vosso asociacijos. Garbius svečius atlydėjo Hamburgo universiteto profesorius, Oitino valstybinės bibliotekos direktorius Axelis E. Walteris.

Bibliotekos restauratoriai sulaukė svečių iš Ukrainos, Andriejaus Šeptyckio nacionalinio muziejaus, ir Lenkijos, Mikalojaus Koperniko universiteto. Ukrainiečių ir lenkų restauratoriai vietoje susipažino su Bibliotekos specialistų darbais.

Bibliotekoje praktiką atliko trys VU Istorijos fakulteto studentai, taip pat vienas Vytauto Didžiojo universiteto katalikų teologijos studijų programos magistrantas ir viena VU Chemijos ir geomokslų fakulteto Chemijos instituto magistrantė. Savo ruožtu keli Bibliotekos specialistai kėlė kvalifikaciją Vilniaus aukštosiose mokyklose. 2024 m. du jos darbuotojai: Raimonda Marcinkevičienė ir Laurynas Marcinkevičius sėkmingai baigė studijas Mykolo Romerio universitete ir gavo magistrų diplomus.

Iškalbingai apie profesinį ir mokslinį Bibliotekos darbuotojų pajėgumą kalba dalyvavimas aukšto lygio ekspertinėje veikloje. Dr. R. Cicėnienė darbavosi „eLABa“ konsorciumo valdyboje, UNESCO programos *Pasaulio atmintis* nacionaliniame komitete, Kultūros ministerijos įsteig-tame projektų programos „eKultūra“ ekspertų kompetencijos tinkle, Europos kultūros paveldo kompetencijų centro projekto 4CH valdyboje; ji buvo Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo tarybos, atestacinės ir akademinės etikos komisijų narė, taip pat dirbo Lietuvos istorijos instituto etikos komisijoje.

Aukščiausios kategorijos restauratorė E. Keršulytė dirbo Kilnojimų kultūros vertybių restauratorių atestavimo komisijoje ir Lietuvos standartizacijos departamento Technikos komitete (LST TK 81 *Kultūros vertybių išsaugojimas*), tokių pačių kvalifikacijų jos kolegė Birutė Giedraitienė – Europos knygų ir popieriaus konservavimo ir restauravimo tyrimų centre (Kremsas, Austrija; Lietuvos atstovė). Dr. S. Narbutas buvo VU tarybos, Literatūros tarybos prie Kultūros ministerijos, taip pat kelių Lietuvos ir užsienio mokslinių leidinių redakcinių kolegijų narys. Dr. Alma Braziūnienė, dr. R. Cicėnienė, dr. G. Drungilienė, dr. Artūras Judžentis, dr. G. Miknienė ir dr. Birutė Railienė darbavosi įvairiose Lietuvos mokslinių leidinių redakcinėse kolegijose.

Turtingo kultūros paveldo išsaugojimo ir sklaidos darbo bare svarbi Skaitmeninimo bei Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyrių veikla.

Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje buvo vykdomi tradiciniai darbai: 2024 m. buvo restauruoti 22 383 sąlyginiai lapai, arba 56 vnt. dokumentų, įrišta 1 314 įrišų.

Dr. A. Čiuladienė atliko medžiagų pH matavimus pH-metru *LAQUAtwin-pH-22* (310 vnt. mėginių), mikrocheminę kokybinę analizę bei geležies jonų nustatymą Neevel testu (110 vnt. mėginių), optinės mikroskopijos tyrimus (13 objektų – 89 vaizdai) ir FTIR spektroskopijos analizę (20 vnt. mėginių). Metų pradžioje neveikė spektrometras *Spectrum Two*. Suradus taisymo paslaugos tiekėjus, įranga sėkmingai atnaujinta ir tyrimai atliekami toliau.

Skaitmeninimo skyrius 2024 m. sukūrė 53 145 Bibliotekoje saugomų dokumentų vaizdus. Pirmąjį metų ketvirtį skaitmeninti visi dokumentai, kurie 2023 m. buvo restauruoti Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje. Visus metus skyrius skaitmenino dokumentus, atrinktus pagal LMAVB skaitmeninimo strategiją, 2021 m. gruodžio 14 d. patvirtintą direktoriaus, taip pat dokumentus iš Bibliotekos rinkinių, kuriuos savo užsakymuose nurodė skaitytojai.

2024 m. Skaitmeninio skyrius gavo 59 užklaudas (41 iš užsienio ir 18 iš Lietuvos) dėl skaitmeninių dokumentų, kurie yra Bibliotekos ir epaveldas.lt portaluose. Visos užklaudos buvo perduotos dokumentų saugotojams.

Nuo 2021 m. LMA Vrublevskių bibliotekos žemėlapių portalas naudojamas kaip virtuali mokymo priemonė, skirta istorijos, geografijos, geografinėms informacinių sistemų pamokoms 9–12 (I–VI gimnazijos) klasėse. 2024 m. Nacionalinė švietimo agentūra paprašė iš naujo pateikti portalo vertinimą pagal parengtas vertinimo formas. Jį atliko agentūros pasitelkti vertintojai, t. y. dalyko (ar srities) specialistai arba mokytojai praktikai: Birštono gimnazijos geografijos mokytoja metodininkė Daiva Dabrišienė, Kauno Simono Daukanto progimnazijos informatikos mokytojas metodininkas Fernandas Antunezas Cidas, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos geografijos mokytoja Gitana Kazimieraitienė ir UAB „Hnit-Baltic“ vyresnysis GIS analitikas Donatas Bružas. Po šio vertinimo LMA Vrublevskių bibliotekos žemėlapių portalas ir toliau bus pagalbinė virtuali mokymo priemonė.

Finansinė ir ūkinė veikla

2024 m. kiekvienas Bibliotekos skyrius stengėsi įvykdyti planines metų užduotis. Gerų darbo rezultatų pasiekė ir Ūkio skyrius. Bibliotekos padaliniais atsідūrus įvairiose vietose, sudėtingesnė tapo spaudinių, reikalingų sklandžiam Bibliotekos darbui, logistika. Šiuos sunkumus skyriaus darbuotojai sėkmingai įveikė. Sunkiau sekėsi dorotis su nemenkais iššūkiams naujose saugyklose, nes ne visos techninės sistemos jose veikė be priekaištų. Visus gedimus tekdavo šalinti skyriaus darbuotojams vieniems arba su įvairių miesto tarnybų, taip pat generalinio rangovo pagalba.

Visus 2024 metus Bibliotekos pagrindiniuose rūmuose virė intensyvus darbas. Buvo nemažai nuveikta: nupirkta ir sumontuota pastato inžinerinė dalis (šildymo, šaldymo, vėdinimo sistemos), pradėti vidaus tvarkybos darbai, restauruotas ir iš naujo sumontuotas vitražas, pradėti elektros instaliacijos darbai, nupirkti visi šviestuvai, baigti pamatų hidroizoliacijos ir apšiltinimo, taip pat fasado restauravimo darbai, restauruotos durys ir grindų parketas.

Tiek statyboms, tiek ūkinei veiklai ir darbo užmokesčiui valstybės skirtos lėšos išleistos, kaip parodyta 10 lentelėje.

10 lentelė. 2024 m. biudžeto ir specialiųjų lėšų panaudojimas

	Biudžeto lėšos (Eur)	Specialiosios lėšos (pajamų įmokos, Eur)
Darbo užmokesčiui	3 778 900	7 000
Sodrai	54 800	100
Spaudiniams įsigyti	88 716	
Saugyklų nuomai	30 070	
Komandiruotėms	4 366	
Kvalifikacijai kelti	6.610	
Reprezentacinės išlaidos	1 327	
Informacinių technologijų išlaidos	37 800	
Prekėms pirkti	14 572	
Ilgalaikiam turtui įsigyti	19 978	
Komunalinėms paslaugoms	103 000	2 500
Ryšių paslaugoms	8 772	114

Kitos išlaidos	5 8 761	8 932
Transporto išlaidos	1 984	744
Kapitaliniam remontui	5 101 000	
Viešinimo išlaidos	520	
Iš viso	9 302 00	19 390

Nežiūrint tebesitęsiančių statybos darbų, Bibliotekos kolektyvas 2024 m. dirbo sutelktai ir motyvuotai. Palaipsniui nusistovėjo darbų ritmas ir logistika tarp atskirų Bibliotekos padalinių, įsikūrusių toliau nuo centrinių rūmų. Bibliotekos vartotojai apsiprato su laikinosiomis skaityklomis, į kurias užsakyti dokumentai atnešami labai greitai, o elektroninės paslaugos teikiamos laiku ir gerai.

Visa didelė Bibliotekos bendruomenė tikisi, kad, sulaukus tinkamo finansavimo, pertvarkos darbai neužtruks ir ši atminties institucija kupina atkaklumo ir ryžto pradės naują savo raidos tarpsnį.

Parengė mokslinė sekretorė LEOKADIJA KAIRELIENĖ

Įteikta 2025 m. gegužę